

COP29 dünyanın "yaşıl"laşmasına xidmət edən mühüm tədbir olacaq

Züleyxa Əliyeva

Məlumdur ki, BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) olduqca mühüm tədbirdir və məqsədi də global səviyyədə iqlim dəyişikliyinə fəsadlarının aradan qaldırılması yollarını müzakirə etməkdir. Bu yönündə yaranmış problemlərin həllini tapmaq üçün noyabrda dünya liderləri, iqlim mütəxəssisləri, ətraf mühit müdafiəçiləri və digər maraqlı tərəflər Bakıda bir araya gələcək, "yaşıl enerji"yə gedən yolları tapmağa çalışacaqlar.

Hər kəs razılaşar ki, fəvqəladə təbiət hadisələrinin artması ilə yaranan iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə indiki kimi vacib olmayıb. Dünya ciddi iqlim problemləri ilə üz-üzədir. Bu da öz növbəsində yer kürəsində ciddi ekoloji problemlər yaradır. Vəziyyətdən çıxış yolu kimi bərpaulunan enerji olan "yaşıl enerji"yə keçid göstərilir.

Mütəxəssislərin hesablamalarına görə, 2030-cu ilə qədər bərpaulunan mənbələrdən ucuz elektrik enerjisi dünya elektrik enerjisinin 65 faizini təmin edə bilər. Bu, 2050-ci ilə qədər enerji sektorunu 90 faiz karbonsuzlaşdırmalı, karbon emissiyalarını əhəmiyyətli dərəcədə azaltmalıdır. Bu baxımdan Azərbaycan özünün "yaşıl enerji" strategiyasını günün tələbləri səviyyəsində həyata keçirir. Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikasının "yaşıl zona" elan edilməsi yolunda görülən işlər bunu sübut edir. Prezident İlham Əliyev aprelin 26-da Berlində "15-ci Petersberq İqlim Dialoqu"nın Yüksək Səviyyəli Səqmentindəki çıxışında vurğulamışdı: "Bizim "yaşıl gündəliyimiz" COP-dan əvvəl də inkişaf edirdi. Biz xarici tərəfdaşlarımızla nəhəng "yaşıl keçid" layihələrinə başlamışıq. Bu il Azərbaycanda "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilib. Təkcə bu il 1300 meqavat həcmində külək və günəş enerjisi layihələri həyata keçiriləcək".

Prezidentin də dediyi kimi, Azərbaycanın ekoloji siyasətinin ana xəttini "yaşıl enerji"ni özündə ehtiva edən ətraf mühitin və təbii sərvətlərin qorunması təşkil edir. Ona görə də "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili"nin COP29-un müzakirələrinə töhfə verəcəyi şübhə doğurmur. Neft-qaz ölkəsi olan Azərbaycan "yaşıl enerji" növlərinin yaradılmasını və "yaşıl enerji"nin dünya bazarlarına nəqlini hazırda enerji siyasətinin yeni prioritet istiqaməti kimi müəyyən edib. Bərpaulunan və "yaşıl enerji" əsasında istehsal edilən elektrikin ixracı Azərbaycanın enerji strategiyasında yeni eranın başlanmasına səbəb olub və strateji dəyişikliyin gündəliyində dayanıb. Həmin strateji dəyişiklik iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə üçün global çağırış və enerji probleminin həlli ilə uyğun gəlir.

Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyevin 2021-ci il fevralın 2-də imzaladığı müvafiq sərəncamla "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" sənədi təsdiqlənib. Sərəncamda 2030-cu ilə qədər ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına dair beş prioritet müəyyən edilmişdir. Onlardan biri Azərbaycanı "yaşıl enerji" ölkəsinə çevirməyə nail olmaqdır. Bəhs olunan "yaşıl enerji"yə "yaşıl işıq" yandırarkən, ilk növbədə ölkənin geniş imkanları əsas götürülüb. Respublikanın əlverişli coğrafi iqlim xüsusiyyətləri alternativ və bərpaulunan enerji mənbələrindən, o cümlədən günəş, külək, su resurslarından geniş istifadəyə münbit zəmin yaradır. Belə münbit zəmin yerlərindən biri Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdur. 44 günlük Vətən müharibəsindəki şanlı zəfərdən az sonra bu regionda bərpaulunan enerji mənbələrindən istifadə, enerji səmərəliliyi, ekoloji təmiz texnologiyalar, o cümlədən nəqliyyat vasitələrinin tətbiqi və digər məsələləri əhatə edəcək "yaşıl zona", yaxud "yaşıl məkan" konsepsiyası hazırlanmağa başlandı.

Prezident İlham Əliyev bu istiqamətdə çıxışlarının birində demişdir: "Azad edilmiş torpaqlarda, eyni zamanda böyük enerji potensialı var. Bəri başdan demək istəyirəm ki, mən azad edilmiş əraziləri "yaşıl enerji" zonası kimi görmək istərdim. Kifayət qədər imkanlar var. Qarabağ bölgəsi "yaşıl enerji" zonası kimi dünya üçün bir nümunə olacaq".

İlham Əliyev bu əraziləri elə-belə, gəlişi gözəl "söz" olsun deyə "yaşıl zona" elan etməyib. Prezidentin söylədiyi fikirlərin kökündə Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun əlverişli coğrafi şəraiti və iqlim xüsusiyyətləri, həmçinin alternativ bərpaulunan enerji mənbələrindən istifadə üçün əlverişli şəraitin olması dayanır.

Madam ki, COP kimi global bir qurum iqlim dəyişikliyinə fəsadlarını aradan qaldırmağa çalışır, o zaman dünya ölkələri həmin məsuliyyətin çəkisini yaxşı bilməlidirlər. Bəşəriyyətin çiyinə götürdüyü ekoloji məsuliyyəti indiki global mənzərə göz önünə gətirir və daha da artırır. Məsələyə məhz bu kontekstdən yanaşsaq deməliyik ki, COP29-un iştirakçıları olan hər bir dövlət özünün coğrafi mövqeyinin üstünlüklərindən, yaxud da fərqliliklərindən çıxış edərək məqbul təkliflər verməlidir.

Gizli deyil ki, "Şərq-Qərb" nəqliyyat dəhlizi üzərində yerləşən Azərbaycan BMT-nin çağırışlarına fəal şəkildə qoşulan dövlətlər sırasında yer alır, regionun və özünün karbohidrogen məhsullarının Avropa bazarına çıxarılması imkanlarını genişləndirir, həmçinin alternativ enerji potensialını yüksək dəyərləndirərək onu maksimum artırmağa çalışır. Bununla belə, Azərbaycanı malik olduğu neft-qaz sərvətindən dolayı mühakimə edənlər də var. Prezident İlham Əliyev "Euronews" telekanalına verdiyi müsahibəsində üzünü belələrinə tutaraq müəyyən məqamlara aydınlıq gətirib: "Biz COP-dan əvvəl daha çox maliyyələşməni təmin etmək üçün Azərbaycan və neft hasil edən digər ölkələrin hansı əlavə töhfələri ola bilər kimi həmrəylik paketini yaratmaq üçün bir çox neft hasil edən ölkələrlə işləyirik. Hesab edirəm ki, neft hasil edən ölkələr, xüsusilə neftin qiyməti yüksək olanda problemin öhdəsindən gəlmək üçün daha çox ödəniş etməli və daha çox töhfə verməlidir. Hesab edirəm ki, həmrəylik maliyyələşmənin və necə uğur qazanacağımızın ayrılmaz hissəsidir". Amma COP29-un Azərbaycanda keçirilməsinə qısqanclıqla yanaşanlar da bilirlər ki, ölkəmizin "yaşıl enerji" sahəsindəki fəaliyyəti BMT də daxil olmaqla, beynəlxalq və global təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilib.